

Hi havia tres indis davant l'estafeta de correus aquell matí calorós d'estiu quan la moto va passar rabent per Walnut Street i va fer que en Mel Weatherwax reculés amb la camioneta i atropellés el vaquer que carregava sacs de calç. La parella de la moto segurament ni tan sols va veure l'accident que havien provocat, de tan de pressa com anaven. Tots dos duïen ulleres protectores de muntura gruixuda i l'única cosa que va veure en Mel va ser la moto vermella, les ulleres i les dues cabelleres, negra la d'ell i rossa la d'ella. Ningú no hi va pensar més, en ells; el vaquer estava molt malferit, estirat a terra entre la pols rogenca, dient penjaments, blanc com el paper del dolor. Els indis es van quedar a la vorera de llistons observant mentre en Mel Weatherwax i un dels seus ajudants duïen el vaquer ferit a l'ombra del carreró de darrere la botiga.

Al cap d'una estona s'hi va presentar el metge i llavors va ser ell qui va començar a renegar també, agenollat per explorar el cos del vaquer amb els dits. S'hi havien aplegat moltes persones que es miraven el metge, algunes d'elles dones, però no per això va deixar de renegar. Va resultar que el vaquer s'havia trencat unes quantes costelles i probablement movent-lo havien aconseguit que els extrems partits li perforessin els pulmons. Va morir al cap d'una hora encara no, sense ni tan sols sortir del carreró, i a aquella hora el sol havia fet

prou volta perquè tornés a quedar exposat a la calor. Una dona del poble era al seu costat amb un para-sol petit provant de fer-li ombra, però estava tan entretinguda xerrant amb una amiga que l'ombrella brandava cap aquí cap allà i al vaquer de poc li servia. Feia una bona estona que era mort quan la dona se'n va adonar, i aleshores va deixar anar un lleu xiscle, va fer un salt enrere i se'n va anar carrer avall amb cara d'averkonyida.

Encara quedava gent congregada al voltant d'en Mel Weatherwax després que s'enduguessin el cos, i ell relatava a tothom el que havia passat, quan el jove de la moto i la seva amiga van tornar al poble caminant. Ell duia les ulleres al cap, sobre els cabells polsegosos, i ella les seves penjades al coll, i tenia un blau lilós en una galta. Tots dos estaven plens de pols i feien fila de cansats, però el jove es va obrir pas entre la gentada i va dir a en Mel Weatherwax:

—Se m'ha esconyat el motor, hòstia. Que hi ha cap taller, al poble?

—Fill meu —li va dir en Mel—, acabes de matar un dels meus vaquers. En aquest poble no trobaràs ningú que t'arregli aquest coi de moto.

Tot això passava el 1929 i aquella zona de l'est d'Oregon ja feia dos anys que estava sumida en la Gran Depressió, així que en Mel no patia per haver de buscar un altre jornal·ler. Però s'alegrava de tenir aquell noi al davant per poder culpar-lo de l'accident, i un cop la idea va prendre dins seu, va perdre els nervis i va clavar un cop de puny a la cara del jove que el va fer anar de recules entre la gent, trontollant, fins que va anar a parar als peus d'un dels indis. El jove es va eixugar la pols i la suor de la cara amb el revers de la mà i va mirar amunt, somrient, a l'indi. Un jove ben plantat, amb unes dents que es veien més brillants encara en aquella cara cremada pel sol. «Cagontot», va dir, «un indi, tu». Després es va aixecar i va investir en Mel Weatherwax, i poc després alguns dels altres homes van haver

d'endur-se'l a rossegons. La noia era a certa distància, a l'ombra, mirant-s'ho. Era prima, brutota, d'ulls blaus i molt jove, i semblava cansada, però li adverties una espurna als ulls mentre observava la baralla, com si li agradés el que veia. Des d'aleshores, quan algú li veia aquella mirada, sabia que hi hauria problemes.

Un cop acabada la baralla, les coses es van calmar i en Mel, sent-ne el derrotat, va convidar el jove a fer un beure i van tirar tots cap al Wagon Wheel. Tenint en compte que hi havia una vacant, cap dels homes sense feina no pensava perdre de vista en Mel fins que hagués triat algú. Va resultar que el jove ja en tenia, de feina, i ell, en Mel i l'altre jornalier van marxar del poble junts amb la camioneta, i van deixar la noia sola a l'hotel. De camí cap al ranxo van arregar la moto i la van carregar al darrere, i un cop a la finca van mirar d'arreglar-la, però tenia algunes peces espatllades i el xassís tot doblegat. En Harmon Wilder, el jove, va dir a tothom que l'havia robada a Oakland, a Califòrnia, i que li era una mica igual què se'n fes.

No es va celebrar cap funeral pel vaquer mort; no tenia família i, com que va passar a començaments d'estiu, tots els homes dels ranxos anaven molt atrafegats. Van ficar el cos en una caixa de fusta, la van portar fins a la finca i allà el van enterrar.

La següent vegada que els indis van veure la noia, feia de cambrera al restaurant de l'hotel. Cap d'ells no va entrar a l'hotel; la van veure pel finestral que dona a Walnut Street. En aquella època no tenien feina; vivien dels talons que rebien a l'oficina de correus enviats pel Govern Federal. Els talons van continuar arribant fins a finals de la dècada de 1930, quan el sector de la fusta va començar a girar tant que les serradores van iniciar la contractació d'indis. Així que el 1929 alguns indis passaven pel poble pràcticament cada dia i es plantaven davant de correus a xerrar i observar el tràfec del municipi. Si se'ls en presentava l'ocasió, s'agafaven un whisky, se l'enduien ves a saber on i se'l bevien. Van arribar a conèixer molt bé en Harmon

Wilder, perquè a diferència de molts altres vaquers a ell no li sabia greu convidar els indis a un whisky. Fins i tot alguna vegada els acompanyava i en bevien plegats. I un cop, quan els dos agents federals de Portland van anar al poble a tancar el Wagon Wheel, en Harmon i un parell d'homes van anar amb el cotxe fins a Bend i van comprar una caixa de Canadian Club, i en Harmon en va vendre tres litres als indis. Aquella nit va ser com si tot el poble anés begut, tot i que en realitat només eren els peons de la serradora, els vaquers i cinc o sis indis. Els dos agents federals van acabar enmig d'una batussa per voler esbrinar d'on els arribava l'alcohol, i a un li van estampar una ampolla buida al cap i el van haver de dur a l'hospital, que era a més de seixanta quilòmetres.

Poc després hi va arribar la policia estatal i es va endur la noia. Es deia Annemarie Levitt, havia fugit de la seva família, a Portland, i només tenia setze anys. En total va ser fora de casa unes sis setmanes, i més tard va tornar al poble amb autobús, es va agafar una habitació a l'hotel i va recuperar la feina del restaurant. Arribats a aquell punt, tothom veia que estava embarassada. Abans que se'n tornés a Portland, en Harmon feia cap al poble cada dissabte a la nit i l'anava a veure una estona abans de passar cap al Wagon Wheel, però després d'allò, quan hi ensopegava pel carrer, no li deia ni ase ni bèstia.

A les acaballes d'octubre, quan va caure la primera neu, al poble tothom sabia que els seus pares no pensaven tornar a enviar-hi la policia, i que ella no pensava tornar-se'n a Portland pel seu propi peu. En aquella època de l'any els vaquers podien passar pel poble cada nit, si els quedaven diners. En Harmon tenia sort amb les cartes, així que hi anava sovint. No havia canviat gens: continuava sent una persona d'extrem, bevia massa, però de tant en tant passava per l'hotel a veure l'Annemarie, i, si més no en una ocasió, ella va fer autoestop perquè la portessin al ranxo a veure'l.

L'Annemarie Levitt no va anar a viure amb els indis fins a finals de l'altra primavera, el 1930, després d'haver anat a Bend a tenir la criatura en un d'aquells centres per a mares solteres. Va tornar a Iona sense l'infant. Ningú no sabia què va fer enfurir més en Harmon, no saber on era ni si havia tingut un fill o una filla o veure la mare de la seva criatura vivint amb els indis. Potser no era ni una cosa ni l'altra; potser era el que ella li havia fet a la cara.

A en Harmon ja no se l'estimava. Ho va demostrar una tarda poques setmanes després d'haver tornat al poble sense l'infant, quan en Harmon la va aturar al mig del carrer. Ell duia una ampolla de whisky i ja anava mig gat, i això que només era migdia d'un dia gris d'hivern. La va aturar, li va dir una cosa que no va sentir ningú i després va riure i va provar de fer-li beure de l'ampolla de whisky; ella la va agafar i la va impulsar amb força, dibuixant una gran corba ben amunt, fins a clavar-l'hi contra una templa i aixecar-lo dos dits de terra. La neu que havien netejat del carrer i escombrat del passeig entarimat estava apilada en monticles bruts i compactes, i en Harmon s'hi va entrebancar, va deixar un reguerall lluent de sang a la capa de gel i va anar de trompis damunt del glaç endurit del carrer. L'Annemarie es va quedar allà plantada, amb el coll de l'ampolla a la mà, rient-se'n, i al final va llançar-li també el coll a sobre i se'n va anar. El va deixar al mig del carrer amb la mandíbula partida, un bon tall a la galta i la sang que li rajava calenta i tot seguit es congelava a la superfície del carrer. Uns quants van presenciar el que havia passat des de l'altra banda, però ningú no es va aturar a ajudar en Harmon. Al poble prou mala fama tenia per esperar que algú l'ajudés, així que al final es va aixecar i va anar fent tentines fins al Wagon Wheel. Uns jornalers van acabar acompanyant-lo al metge i, després d'allò, el van portar a l'hospital. No, la noia ja no l'estimava. Potser fins i tot l'odiava. Potser aquell sentiment era prou fort per fer-la tornar. Després, un cop el va haver agredit amb l'ampolla de whisky i se'n va haver rigut de mala

manera i la sang se li va congelar al mig del carrer, la noia va deixar d'odiar-lo a ell i va començar a odiar-se ella mateixa.

Portland l'havia fet embogir. Fins i tot amb setze anys, sentia tírria per aquell lloc. Era la desesperació de la família; filla única, estava desbocada, ja s'havia buscat problemes amb la policia en un parell d'ocasions abans de conèixer en Harmon i, en una rampellada, s'havia escapat de casa amb ell. Després que els seus pares l'enviaven a dormir, s'estava a l'habitació del pis de dalt esperant que s'adormissin i, tot seguit, es tornava a vestir, sortia per la finestra i agafava algun tramvia que anés al centre, però quan tornava entrava per la porta principal i, si se'ls trobava esperant-la, es posava feta una fúria i els deia que no es fiquessin en la seva vida, i si el pare intentava clavar-li una galtada o una natjada, ella li pegava també i li cridava fins que el senyor al final claudicava, i llavors se'n tornava cap a dalt, anava a l'habitació i s'hi tancava amb balda. Devia conèixer en Harmon en una d'aquelles expedicions al centre, perquè hi va haver una nit que, senzillament, no va tornar a casa.

La cara d'en Harmon va quedar destrossada. Va perdre totes les dents de la banda esquerra i li va quedar una cicatriu que li naixia just a sota de l'ull esquerre, li travessava els llavis i li arribava a la barbeta. El rostre li havia adquirit un aspecte còncav, els ulls blaus li havien perdut tota fulgència i des d'aleshores va ser una mala peça fins que es va morir, vivint la vida d'un bon vaquer treballador, potser no la mena de vida que potser havia somiat a Oakland, Califòrnia, però al seu entendre prou bona igualment: divuit hores al dia, quan els ramats sortien al prat, amb la meitat de la ràbia evaporant-se-li al sol, la pols i la pudor agra i calenta del cavall pujant-li fins al nas. La feinada, fins i tot a l'hivern; les mil tasques irritants però imprescindibles que pertoquen als ramaders li xuclaven l'excedent d'energia pels braços i les cames fins que amb prou feines n'hi quedava per a una nit de dissabte de cridòria

al mes, una nit de beure, esmicolar finestres i masegar la primera cara que se li plantés al davant.

Escrivia cartes, i cada cop que podia passava per l'estafeta a veure si rebia resposta. No va trigar a transcendir què era el que esperava. Escrivia cartes als orfenats i als hospicis estatals de tot Oregon, amb la intenció d'esbrinar si tenien cap infant que dugués el cognom de Wilder o de Levitt, però sortia de correus, s'asseia al banc, obria la correspondència i, havent llegit totes les cartes, en feia una pilota, la cara se li tornava negra de la ràbia i d'aquella manera tothom sabia que encara no havia trobat la criatura. Potser les ànsies de localitzar-la també van acabar evaporant-se-li a foc lent. Al cap d'un temps ho va deixar, i la gent va deixar de pensar en ell, perquè ja no passava mai pel poble, es quedava a la finca. Els vaquers sempre es traslladen d'un lloc a l'altre, canvien de feina, però en Harmon no. Ell es va quedar amb en Mel Weatherwax fins a l'últim dia. En Mel deia que era bon vaquer i no enraonava gaire, i si el deixaves tot sol no li donava problemes. El que fos que l'havia fet fugir d'Oakland rumb a l'oest més salvatge semblava que ja estava resolt, d'una manera o d'una altra. Potser el que buscava era la llibertat. Potser va mirar al seu voltant i es va adonar que tothom estava empresonat per Oakland, pels seus barris petitons; tothom respirava el mateix aire, heretava les mateixes cadires a l'escola, entrava a treballar a les mateixes feines rànries que havien tingut els seus pares i vivien a les mateixes cases atrotinades d'estuc. Potser és que tot li semblava una presó, o un parany, el fet que tothom esperava d'ell que fes certes coses perquè sempre s'havien fet d'una certa manera, i que a més tingués traça en aquelles coses estranyes, absurdes, tristes, i potser també és que ell tenia por: dels edificis, del fum, del ferum de la badia, de les mirades grises de la gent. Potser li feia por que ell també acabaria tornant-se una d'aquelles persones madures que perdien el color a la cara i acabaven soles, i a ell també li tocava acontentar-se amb una casa del barri i una

d'aquelles noietes de l'institut i una feina en una fàbrica qualsevol i senzillament quedar-se allà fins a morir-se. Així que va sortir a buscar els únics confins que havia sentit mai que existien i es va acabar fent vaquer. Però, esclar, en la fugida es va endur tot aquell farcell que no l'abandonava, burxava, destrossava, matava, fins que al final ell també va desaparèixer per complet i només en va quedar el cos d'un home feinejant. Fins i tot allò va acabar morint també. Va passar per accident. Un cavall li va ventar una coça i va morir l'endemà d'una hemorràgia cerebral. Provava de treure el gel apilotat de les peülles, però va relliscar, va doblegar la pota del cavall i l'animal va clavar la guitza i li va encertar la temple, i allò se'l va endur a l'altre barri. L'accident es va produir el 1936; tenia vint-i-sis anys, a punt de vint-i-set. No va arribar a veure mai el seu fill.

L'Annemarie, tampoc. Feia temps que vivia amb els indis i semblava que li anava força bé, però quan li va arribar la notícia de la mort d'en Harmon alguna cosa se li va desprendre de dins —una cosa que l'odi acumulat de tots els blancs del poble no havia aconseguit disminuir en tot aquell temps— i al cap d'unes setmanes es va matar amb una escopeta del calibre 10. Tenia vint-i-quatre anys. Els indis la van enterrar.